

Asia: VN/3884/2020

Korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma

Lausunnonantajan näkemykset saavutettavuuden edistämisen tavoitteista

Tavoite 1

1

Lisähuomioita tavoitteesta 1

Näemme saavutettavuuden edistämisen erittäin tärkeäksi ja katsomme, että sen tulee olla korkeakouluja velvoittavaa. Saavutettavuus ja sen huomioiminen tulee tuoda normaaliksi osaksi kaikkea korkeakoulujen toimintaa ja korkeakouluille tulee osoittaa tätä varten riittävät resurssit.

Tavoite 2

1

Lisähuomioita tavoitteesta 2

Saavutettavuussuunnitelmien laatiminen on ehdottoman kannatettavaa. Lisäksi suunnitelmissa tulee asettaa selkeitä toimenpiteitä ja tavoitteita, joiden toteutumista seurataan. Saavutettavuussuunnitelmia tulee tarkastaa ja päivittää säännöllisesti. Korkeakoulujen tulee saada riittävästi tukea suunnitelmien valmisteluun ja seurantaan.

Tavoite 3

1

Lisähuomioita tavoitteesta 3

Pidämme tärkeänä sitä, että saavutettavuuden edistämistä tehdään kansallisesti ohjatusti ja korkeakouluja velvoittavasti. Tällä olisi myös käytännön merkitys, sillä se vahvistaa asian tärkeyttä valtion tasolla ja tuo toimintaan tarpeellista pitkäjänteisyyttä.

Tavoite 4

1

Lisähuomioita tavoitteesta 4

Kannatamme tavoitetta ja pidämme sitä saavutettavuuden edistämisen kannalta keskeisenä. Nykyisellään yksi saavutettavuuden edistämisen haasteista on, että meillä ei ole riittävästi tietoa siitä, keitä korkeakouluopiskelijat ovat ja toisaalta ketkä eivät hakeudu tai pääse korkeakoulutukseen. Kannatamme tavoitetta myös siksi, että se on konkreettinen tapa tarkastella saavutettavuussuunnitelman tavoitteiden edistymistä (OKM:n kokoama korkeakoulutuksen tila - katsaus).

Tavoite 5

1

Lisähuomioita tavoitteesta 5

Foorumin perustaminen on kannatettavaa. On tärkeää, että foorumilla on määriteltyjä tehtäviä, jotta toiminta pysyy tarkoituksenmukaisena. Tämän vuoksi foorumin rooli toimenpideohjelman laatimisessa ja korkeakoulujen saavutettavuussuunnitelmatyössä on hyvä. Foorumi vastannee myös toimenpideohjelman seurannasta ja päivittämisestä, mikä tuo työhön pitkäjänteisyyttä. Toivomme, että myös opiskelijat ovat foorumissa edustettuna. Foorumi on tärkeä perustaa mahdollisimman nopeasti.

Tavoite 6

1

Lisähuomioita tavoitteesta 6

Ehdotamme harkittavaksi myös toimenpiteitä, jotka edistävät ammatillisen tutkinnon suorittaneiden siirtymistä ammattikorkeakoulujen lisäksi yliopistoihin. Erityisesti korkeakoulutettujen määrän lisäämisessä tämä on tärkeää ottaa huomioon: nyt ammatillisen tutkinnon suorittaneilla on käytännössä mahdollisuus hakeutua vain ammattikorkeakouluihin ja lukion suorittaneilla molempiin. Jatkossa tarvitsemme keinoja purkaa tätä jakoa ja mahdollistaa erilaisiin korkeakouluopintoihin pääsemisen erilaisilla taustoilla.

Tavoite 7

3

Lisähuomioita tavoitteesta 7

Tavoitteen yhteys saavutettavuuden edistämiseen jää epäselväksi.

Tavoite 8

1

Lisähuomioita tavoitteesta 8

Pidämme hyvänä tavoitteena lisätä opettajankoulutukseen osaamista kieli- ja kulttuuritietoisesta opetuksesta ja erilaisten oppijoiden kohtaamisesta. Sen sijaan pohdimme, kuinka käytännössä parannetaan mahdollisuuksia hakeutua opettajankoulutukseen monenlaisilla taustoilla. Emme katso esimerkiksi kiintiöitä ratkaisuksi, mutta oleellista olisi esimerkiksi tarkastella sitä, onko mahdollisuutta helpottaa esimerkiksi kielitaitovaatimuksia, jotta koulutukseen hakeutumista voitaisiin helpottaa maahanmuuttajataustaisten osalta.

Tavoite 9

1

Lisähuomioita tavoitteesta 9

Korkeakoulujen tulee tarjota työvoimaan kuuluville erilaisia ja erilaajuisia osaamiskokonaisuuksia. Tarjonnassa ja toteutustavoissa huomioidaan koulutukseen osallistuvien erilaiset pohjakoulutukset sekä erilaiset resurssit osallistua koulutukseen. Korkeakoulut kehittävät osaamiskokonaisuuksien sisältöjä tehokkaan, alueellisen osaamis- ja työvoimatarpeen ennakoinnin avulla.

Tavoite 10

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

SAMOKin näkemyksen mukaan meidän tulee luoda monimuotoisia ratkaisuja uuden osaamisen hankkimiseen. Tarvitsemme tutkintokoulutuksen rinnalle erilaisia ja erikokoisia osaamisen täydennyspaketteja. Työkäisen väestön kouluttamiseen tarvitaan myös erilaisia tapoja toteuttaa oppimista työn ohella ja työuran eri vaiheissa.

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 10

-

Tavoite 11

1

Lisähuomioita tavoitteesta 11

-

Tavoite 12

1

Lisähuomioita tavoitteesta 12

Saavutettavuuden edistämisen kannalta erittäin tärkeää. Korkeakouluille tulisi osoittaa tarvittavat resurssit, jotta suunnitelmien arviointi ja seuranta voidaan toteuttaa laadukkaasti ja työtä tehdä pitkäjänteisesti. Opiskelijat tulee aina osallistaa toteutumisen arviointiin korkeakouluissa.

Tavoite 13

1

Lisähuomioita tavoitteesta 13

-

Tavoite 14

1

Lisähuomioita tavoitteesta 14

Kannatettava tavoite. Pitäisimme parhaana toteustapana, että korkeakouluille kehitetään tämän tavoitteen toteuttamiseksi yhdenmukainen toiminnan malli, jota on mahdollista muokata jokaiselle korkeakoululle parhaiten soveltuvaksi.

Tavoite 15

1

Lisähuomioita tavoitteesta 15

Hyvin tärkeä tavoite. Parhaat tulokset saadaan osallistamalla työhön koko korkeakoulu yhteisö. Opiskelijoiden osallistumisen tulee olla oletusarvo jokaisessa korkeakoulussa.

Tavoite 16

1

Lisähuomioita tavoitteesta 16

Kannatamme tavoitetta ja koemme tärkeäksi, että jokaisella korkeakoululla on selkeät, käytännölliset ohjeistukset häirintätilanteisiin puuttumiseksi. Opiskelija- ja ylioppilaskuntien tulee olla opiskelijoiden edustajina mukana laatimassa ohjeistuksia.

Tavoite 17

1

Lisähuomioita tavoitteesta 17

Korkeakouluilla tulee olla ohjeet oppimateriaalien ja opetuksen esteettömyyden huomioimiseksi. Tarvittaessa henkilökuntaa tulee voida perehdyttää esimerkiksi oppimateriaalien saavutettavuudesta ja erilaisten aistivammojen huomioimisesta.

Tavoite 18

1

Lisähuomioita tavoitteesta 18

-

Tavoite 19

1

Lisähuomioita tavoitteesta 19

“Henkilöstön käytössä on tukea tai tukihenkilöitä opetuksen ja ohjauksen saavutettavuuden kehittämiseksi”: tavoitteen tarkennus on hyvä, käytännön toteutus vaatii seuranta ja ohjeistusta

korkeakouluille. Kannatamme myös henkilöstön kouluttamista kokonaisuudessaan, jotta yksi henkilö, jolla osaamista on, ei kannatele toimintaa yksin. Mikäli henkilöstöä on tarpeen kouluttaa tätä tehtävää varten, korkeakouluja olisi hyvä tukea koulutuksen hankkimisessa. Pohdimme myös, onko tässä tarkoitettua osaamista kaikkien korkeakoulujen saatavilla yhdenvertaisesti. Tämän vuoksi katsomme, että saavutettavuustyön ohjauksen tulee olla valtakunnallista ja korkeakouluilla tulee olla saatavilla työhön tukea yhdenvertaisesti.

Tavoite 20

1

Lisähuomioita tavoitteesta 20

Kiitämme erityisesti erilaisten tukipalveluiden ja ammattilaisten esiin nostamisesta. Näemme tärkeäksi sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin, opintojen sujuvuuden että henkilöstön tukemisen kannalta näiden ammattiryhmien palveluiden tarjoamisen opiskelijoille. Erityisen tärkeää on, että tukipalveluihin on käytettävissä tarpeeksi resursseja ja niihin halutaan panostaa korkeakouluissa.

Tavoite 21

1

Lisähuomioita tavoitteesta 21

Kannatamme tätä ehdottomasti. Nykyisellään yksilöllisissä järjestelyissä on ollut vaihtelua, joten yhdenmukaiset, selkeät toimintatavat tulevat tarpeeseen.

Tavoite 22

1

Lisähuomioita tavoitteesta 22

-

Tavoite 23

4

Lisähuomioita tavoitteesta 23

Pidämme tavoitetta tärkeänä, mutta toivomme toteutustapojen etsimiseen huolellisuutta ja tutkittua tietoa. Opiskelijavalintoja on tärkeintä kehittää niin, että korkeakoulutus on saavutettavaa monenlaisilla taustoilla. Suhtaudumme avoimen väylän saavutettavuuteen varauksellisesti, eikä sen osuutta sisäänotosta ei tule kasvattaa yli 10 prosentin. Avoimessa korkeakoulussa opiskelu vaatii aikaa ja rahaa, sillä opinnot ovat maksullisia eikä niihin ole mahdollista saada opintotukea. Näemme riskinä, että vain ne, joilla on esimerkiksi perhetaustan kautta mahdollisuudet paneutua vuodeksi maksullisiin opintoihin, voivat hyödyntää avoimen väylää. Emme näe tätä keskeisenä aliedustettujen ryhmien kannalta.

Tavoite 24

1

Lisähuomioita tavoitteesta 24

-

Tavoite 25

1

Lisähuomioita tavoitteesta 25

-

Tavoite 26

1

Lisähuomioita tavoitteesta 26

-

Tavoite 27

3

Lisähuomioita tavoitteesta 27

Näemme ensisijaisena panostamisen nykyisten kansainvälisten osaajien tukemiseen. Nykyiset kv-opiskelijoiden kohtaamat haasteet esimerkiksi integroitumisessa ja työllistymisessä tulisi korjata ennen kuin kv-osaajien määrän kasvattamista sinällään aletaan tavoitella. Ongelmien korjaaminen voi myös edistää tavoitetta houkutella enemmän kansainvälisiä osaajia. Englanninkielisen koulutustarjonnan lisäksi tulee panostaa opettajien kielitaidon ja monikulttuurisuusosaamisen kehittämiseen.

Tavoite 28

1

Lisähuomioita tavoitteesta 28

Korkeakoulujen urapalvelut tulee tehdä tutummaksi kv-opiskelijoille ja urapalveluissa tulee olla kansainvälisiin osaajiin erikoistunutta osaamista. Kv-opiskelijoiden työllistymisen tukemisessa tulee hyödyntää sekä yksilöllistä että ryhmäohjausta ja vertaistukea. Ehdotamme myös, että korkeakoulut voisivat työelämäyhteistyössä ja esimerkiksi harjoittelupaikkojen kanssa sopimuksia tehdessä tarkastellessa sitä, onko suomen tai ruotsin kielen taito välttämätön kyseisen työn tekemiseksi. Näin voitaisiin helpottaa kansainvälisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä työharjoitteluihin.

Painotamme korkeakoulujen ohella myös työnantajien merkitystä, sillä kv-opiskelijoiden työllistymisen tukemisessa tarvitaan laajaa yhteistyötä. Erityisen tärkeäksi näemme yhdenvertaisuuden edistämisen työpaikoilla niin, että syrjintään ja rasismiin puututaan.

Tavoite 29

1

Lisähuomioita tavoitteesta 29

Kannatamme D-viisumin ottamista käyttöön opiskelijoille ja toivomme asian nopeaa etenemistä. Valtaosa opiskelijoista saa myönteisen oleskelulupapäätöksen, joten käsittelyn helpottaminen D-viisumin avulla olisi täysin perusteltua. D-viisumin käyttöönotto tukisi osaltaan myös tavoitetta 27, sillä pitkät käsittelyajat voivat pahimmillaan ajaa kv-opiskelijoita hakeutumaan toiseen maahan ja korkeakouluun. Lisäksi haluamme huomauttaa, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille asetetut lukuvuosimaksut eivät edistä saavutettavuutta. Kansainvälisten opiskelijoiden maahantulon sujuvoittamisessa ja kansainvälisten osajien houkuttelussa keskeistä on paitsi oleskelulupaprosessien nopeuttaminen ja helpottaminen, myös oleskeluluvan varallisuusvaatimusten keventäminen. Opiskelijan ensisijainen tehtävä on opiskelu, joten oleskeluluvan ehdollisuuden tulisi perustua tulojen sijaan opintojen etenemisen seurantaan.

Tavoite 30

1

Lisähuomioita tavoitteesta 30

Korkeakoulujen tulee käydä aktiivisesti ja säännöllisesti keskustelua harjoitteluyksiköiden kanssa sekä tehdä yhteistyötä saavutettavuuteen liittyvissä asioissa. Etenkin kansainvälisten opiskelijoiden tukemisessa korostuvat harjoitteluinfolot. Harjoittelupaikkoihin tutustuminen etukäteen lisää harjoittelun sujumisen todennäköisyyttä niin opiskelijan kuin harjoittelupaikan näkökulmasta.

Tavoite 31

1

Lisähuomioita tavoitteesta 31

-

Tavoite 32

1

Lisähuomioita tavoitteesta 32

Pidämme tavoitetta tärkeänä ja kannatettavana. Haluamme kuitenkin korostaa, että korkeakoulujen ja opiskelija- ja ylioppilaskuntien vastuuden tulee kulkea käsi kädessä. Opiskelijakunnissa on tehty oma-aloitteisesti yhdenvertaisuustyötä useiden vuosien ajan. Monella opiskelijakunnalla haasteena on kuitenkin resurssien rajallisuus ja se, että automaatiojäsenyyden puuttuessa jäsenhankinta vie merkittävästi resursseja. Mikäli opiskelijakunnille osoitetaan uusia tehtäviä, tulee osoittaa myös resurssit niiden toteuttamista varten. Moni opiskelijakunta kamppailee jo nyt esimerkiksi saavutettavuusdirektiivin asettamien velvoitteiden kanssa.

Tavoite 33

1

Lisähuomioita tavoitteesta 33

-

Tavoite 34

1

Lisähuomioita tavoitteesta 34

On tärkeää, että tilojen esteettömyys on etusijalla. Jos esimerkiksi pohdinnassa on rakennuksen historiallinen arvo ja esteettömyys, esteettömyys tulee asettaa ensisijaiseksi erityisesti, jos tilassa tapahtuvaa opetusta ei voida siirtää muihin, esteettömiin tiloihin.

Tavoite 35

1

Lisähuomioita tavoitteesta 35

-

Tavoite 36

1

Lisähuomioita tavoitteesta 36

-

Tavoite 37

1

Lisähuomioita tavoitteesta 37

-

Tavoite 38

1

Lisähuomioita tavoitteesta 38

Kiitämme erityisesti tästä: "Opiskelijoiden ja henkilöstön toiminnalle keskeiset sisällöt ja tiedot ovat saatavilla suomen lisäksi muilla korkeakoulun opetuksessa käytettävillä kielillä." Tämä on kansainvälisten opiskelijoiden kannalta ehdottoman tärkeää.

Tavoite 39

1

Lisähuomioita tavoitteesta 39

-

Tavoite 40

1

Lisähuomioita tavoitteesta 40

-

Tavoite 41

1

Lisähuomioita tavoitteesta 41

-

Tavoite 42

1

Lisähuomioita tavoitteesta 42

-

Tavoite 43

1

Lisähuomioita tavoitteesta 43

Pidämme tavoitetta tärkeänä saavutettavuuden edistämisen kannalta, mutta toteutustavat vaativat huolellista pohdintaa, sillä riskinä voi olla mm. etninen profilointi. Näkisimme ensisijaisena toteutustapana kysyä opiskelijalta itseltään taustasta ja tuen tarpeesta. Tavoite vaatii myös taustatiedon säilyttämistä opiskelijasta, joten toteutus on mietittävä erityisen huolellisesti.

Tavoite 44

1

Lisähuomioita tavoitteesta 44

Pidämme tavoitetta kannatettavana ja ammattikorkeakoulut tekevät jo esityksen tätä resurssiensa mukaan. Toiminnassa haastavaa on ollut se, että pätevyitysmiskoulutuksia on toteutettu määräaikaikaisilla projektirahoituksilla.

Tavoite 45

1

Lisähuomioita tavoitteesta 45

Tämä olisi tarpeellista myös muiden aliedustettujen ryhmien kohdalla, pilottihanke on kannatettava esitys.

Tavoite 46

1

Lisähuomioita tavoitteesta 46

Tavoite on kannatettava. Häirintäyhdyshenkilöitä tulee olla sekä korkeakoululla (henkilöstön jäseniä), että opiskelijakunnalla (opiskelijakunnan työntekijät tai luottamustoimijat). Erityisen tärkeää on, että korkeakouluilla on selkeät ohjeistukset ja vastuut häirintätilanteisiin puuttumiseen ja tilanteiden seurantaan.

Tavoite 47

1

Lisähuomioita tavoitteesta 47

-

Tavoite 48

1

Lisähuomioita tavoitteesta 48

“Takaavat opiskelijoille tarpeita vastaavan kieliopetuksen saatavuuden” on mielestämme erityisen tärkeä huomio tässä tavoitteessa, sillä tulee tunnustaa se, että Suomessa on monia työpaikkoja, joissa suomen tai ruotsin kielen taidon tarve on hyvin minimaalinen.

Tavoite 49

1

Lisähuomioita tavoitteesta 49

-

Tavoite 50

1

Lisähuomioita tavoitteesta 50

-

Lausunnonantajan muita huomioita luonnoksesta

SAMOK pitää korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa tärkeänä ja sen tavoitteita erittäin kannatettavina. Katsomme, että saavutettavuuden tulee olla kiinteä osa korkeakoulujen tehtäviä ja kaikkea korkeakoulupolitiikkaa.

Saavutettavuuden tulee nähdäksemme olla läpileikkaava teema, joka otetaan huomioon kaikessa toiminnassa ja kehittämisessä. Emme katso, että tarkoituksena tulee niinkään olla uusien tehtävien asettaminen korkeakouluille, vaan saavutettavuuden sisällyttäminen olemassaoleviin tehtäviin. Olemme kuitenkin huolissamme siitä, että ilman korkeakouluille suunnattuja riittäviä resursseja tavoitteet jäävät puolitiehen.

Näemme tärkeäksi, että saavutettavuussuunnitelman tavoitteiden toteutumiseksi työtä koordinoidaan valtakunnallisesti niin, että korkeakouluille on tarjolla tukea, ohjausta ja neuvontaa. Tavoitteet tulevat mahdollisesti edellyttämään korkeakoulujen henkilöstöltä uusien asioiden ja toimintatapojen omaksumista, minkä vuoksi heille tulee olla tarjolla koulutusta ja mahdollisuuksia täydentää osaamistaan tarpeen mukaan.

SAMOK katsoo, että saavutettavuussuunnitelmaa tulisi täydentää hahmottelemalla saavutettavuuden osalta tavoitetilaa: minkälainen tilanne tavoitteilla tahdotaan saavuttaa ja minkälaisella aikajänteellä? Tavoitetilan asettaminen mahdollistaisi myös seurannan sekä mahdollisten mittareiden asettamisen seurantaan varten.

Tahdomme myös painottaa, että saavutettavuussuunnitelman vaikuttavuus jää puolitiehen, mikäli toimet suunnataan ainoastaan korkea-asteelle. Toivoisimme toimenpiteitä, joilla saavutettavuutta voidaan edistää jo perusasteella ja toisella asteella. Korkeakoulujen rooli on erittäin keskeinen, mutta ne voivat vaikuttaa vain rajallisesti siihen, ketkä ylipäätään päätyvät hakemaan korkeakoulutukseen.

Kirveskoski Hannele
Suomen Opiskelijakuntien liitto SAMOK ry